

RECENZJA OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH DRA MICHAŁA KRZYKOWSKIEGO W POSTĘPOWANIU W SPRAWIE NADANIA STOPNIA DOKTORA HABILITOWANEGO

I. Podstawa prawna i struktura niniejszej recenzji

Niniejsza recenzja została przeze mnie sporządzona w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego Panu dr. Michałowi Krzykowskiemu, adiunktowi w Katedrze Prawa Gospodarczego i Prawa Handlowego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Zostałem powołany do składu komisji habilitacyjnej we wspomnianym postępowaniu na podstawie uchwały nr 85/2022/RD Rady Naukowej Dyscypliny nauki prawne z dnia 15 grudnia 2022 roku w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr. Michałowi Krzykowskiemu¹. Uchwała ta wyznaczyła mnie jako recenzenta, o którym mowa w art. 221 ust. 5 pkt 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce², czyli „recenzenta posiadającego stopień doktora habilitowanego lub tytuł profesora oraz aktualny dorobek naukowy lub artystyczny i uznaną renomę, w tym międzynarodową, niebędącego pracownikiem podmiotu habilitującego” (tu: Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie). O powołaniu mnie w skład komisji habilitacyjnej w postępowaniu dotyczącym dra Krzykowskiego zostałem poinformowany pismem Przewodniczącego Rady Naukowej Dyscypliny nauki prawne z dnia 19 grudnia 2022 r., zaś wniosek dra Krzykowskiego o wszczęcie tego postępowania (wraz ze wszystkimi wymaganymi załącznikami) został mi przekazany pismem sekretarza komisji habilitacyjnej Pana dra hab. Adama Zienkiewicza, prof. UWM w Olsztynie, z dnia 17 stycznia 2023 r., docierając do mnie faktycznie pod koniec stycznia 2023 r. Od dnia doręczenia mi wniosku dra Krzykowskiego o wszczęcie postępowania w sprawie nadania Mu stopnia doktora habilitowanego rozpoczął się 8-tygodniowy termin, o którym jest mowa w art. 221 ust. 8 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, czyli termin na dokonanie przeze mnie jako recenzenta oceny, czy

¹ Uchwała dostępna na stronie: https://wpia.uwm.edu.pl/sites/default/files/u12/uchwala_85_2022_rd.pdf.

² Tekst jedn. Dz. U. z 2022 r. poz. 574, ze zm.

osiągnięcia naukowe Pana dra Michała Krzykowskiego odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 powołanej ustawy oraz termin na przygotowanie recenzji.

Realizując moje ustawowe obowiązki z art. 221 ust. 8 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w niniejszej recenzji dokonuję zatem oceny tego, czy osiągnięcia naukowe Pana dra Michała Krzykowskiego – jako osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne) – odpowiadają wymaganiom ustalonym przez przepis art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Przepis ten stanowi, że *„Stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która [...] 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej: a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne”*. W niniejszej recenzji oceniam ponadto, czy Pan dr Michał Krzykowski spełnia pozostałe przesłanki nadania Mu stopnia doktora habilitowanego określone w art. 219 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, aczkolwiek w świetle przepisów wspomnianej ustawy moja ocena w tym ostatnim zakresie nie powinna wpływać na zasadniczą konkluzję mojej recenzji dotyczącą oceny spełniania przez dra Krzykowskiego wymagań określonych w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce³.

Deklaruję, że wedle mojej najlepszej wiedzy nie występują okoliczności, które mogłyby lub powinny powodować moje wyłączenie z postępowania w sprawie nadania dr. Michałowi Krzykowskiemu stopnia doktora habilitowanego, w tym w szczególności uniemożliwiające mi obiektywne i rzetelne pełnienie funkcji recenzenta w tym postępowaniu. Habilitanta znam jedynie z publikacji naukowych, a nie osobiście.

Niniejsza recenzja posiada następującą strukturę. W pierwszej kolejności oceniam, czy przedstawione przez dra Michała Krzykowskiego do oceny Jego osiągnięcia naukowe zawierają formalnie te kategorie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a)-c)

³ Takie jest również stanowisko Rady Doskonałości Naukowej wyrażone w opracowaniu pt. *„Recenzje w postępowaniach o awans naukowy. Poradnik”* (Rada Doskonałości Naukowej 2022), dostępnym na stronie: <https://www.rdn.gov.pl/dobre-praktyki.poradnik-recenzje-w-postepowaniach-o-awans-naukowy.html>.

ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, a więc stosowną monografię lub cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych lub zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne (punkt II niniejszej recenzji). Następnie poddaję te osiągnięcia naukowe dra Krzykowskiego merytorycznej ocenie pod kątem tego, czy stanowią one „*znacznym wkład w rozwój określonej dyscypliny [naukowej]*” w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt 2 *in principio* ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (punkt III niniejszej recenzji). W dalszej kolejności oceniam spełnianie przez dra Michała Krzykowskiego pozostałych przesłanek uzyskania stopnia doktora habilitowanego określonych w art. 219 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (punkt IV niniejszej recenzji). Recenzję wieńczą finalne konkluzje (punkt V niniejszej recenzji).

II. Przedstawienie osiągnięć naukowych dra Michała Krzykowskiego

Osiągnięcia naukowe Pana dra Michała Krzykowskiego, w szczególności te uzyskane przez Niego po nadaniu Mu stopnia naukowego doktora (w 2012 r.), bez żadnej wątpliwości zawierają w sobie formalnie te kategorie osiągnięć naukowych, o których jest mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w tym osiągnięcie wyspecyfikowane w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a) powołanej ustawy, a więc co najmniej jedną monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a) ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Pan Michał Krzykowski nie posiada natomiast – i nie deklaruje zresztą jakoby posiadał – osiągnięć naukowych wskazanych w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. b) i c) ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, czyli: jednego cyklu powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b) ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, a także zrealizowanego oryginalnego osiągnięcia projektowego, konstrukcyjnego, technologicznego lub artystycznego. Powyższy brak nie neguje jednak w żadnym razie formalnego spełniania przez Niego wymogu z art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Powołany przepis wymaga bowiem posiadania przez habilitanta kwalifikowanych merytorycznie osiągnięć naukowych (czyli osiągnięć stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny), w tym „co najmniej” jednego osiągnięcia spośród kategorii

wskazanych *explicite* w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a)-c) ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, przy czym trzy kategorie osiągnięć naukowych wskazanych w tym przepisie pod poszczególnymi literami od a) do c) zostały od siebie rozdzielone spójnikiem alternatywy łącznej „lub”. Należy to rozumieć w ten sposób, że ustawodawca nie wymaga od osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego posiadania kumulatywnie wszystkich trzech kategorii osiągnięć naukowych (tj. monografii, cyklu artykułów oraz osiągnięcia projektowego, konstrukcyjnego, technologicznego lub artystycznego), lecz tylko co najmniej jednego z nich. *Nota bene*, w dyscyplinie nauki prawne, w której dr Krzykowski ubiega się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, osiągnięcie z art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. c) ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne) nie odpowiada w zasadzie istocie nauk prawnych, przynajmniej w tradycyjnym ich rozumieniu.

Wśród osiągnięć naukowych Pana dra Michała Krzykowskiego, przedstawionych do oceny w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego, znajduje się przede wszystkim monografia naukowa zatytułowana: *„Transgraniczny handel i inwestycje w sektorze energetycznym Unii Europejskiej. Problematyka prawna”*. Monografia ta została wydana przez Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, w roku 2022 (ISBN 978-83-8100-341-4). W roku wydania wspomnianej monografii naukowej autorstwa dra Krzykowskiego Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie było ujęte w wykazie wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe, o którym mowa w art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a) w zw. art. 265 ust. 9 pkt 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, ustalonym przez Ministra Edukacji i Nauki i ogłoszonym przez niego w komunikacie z dnia 22 lipca 2021 r. w sprawie wykazu wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe⁴. We wspomnianym wykazie Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie (czy też właściwie formalnie sam Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) jest tam zamieszczony pod liczbą porządkową 565 i ma unikatowy identyfikator 61800. W świetle powyższego należy jednoznacznie stwierdzić, że monografia naukowa dra Michała Krzykowskiego pt. *„Transgraniczny handel i inwestycje w sektorze energetycznym Unii Europejskiej. Problematyka prawna”* formalnie spełnia wymóg, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a) ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

⁴ Wykaz ten jest dostępny na stronie: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/komunikat-ministra-edukacji-i-nauki-w-sprawie-wykazu-wydawnictw-publicujacych-recenzowane-monografie-naukowe>.

Pan dr Michał Krzykowski posiada ponadto w swoim dorobku innego rodzaju osiągnięcia naukowe, o których jest mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (należy tu wyjaśnić, że osiągnięcia naukowe wyspecyfikowane *explicite* w poszczególnych literach przepisu art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a)-c) ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce są tylko pewną wewnętrzną subkategorią osiągnięć naukowych wymaganych od osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego i nie wyczerpują rodzajów osiągnięć naukowych, które mogą i powinny podlegać ocenie w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego; w postępowaniu tym relewantne są również np. monografie nie zamieszczone w stosownym wykazie, artykuły naukowe nie stanowiące cyklu publikacji, itp.). I tak, Pan dr Krzykowski jest autorem monografii naukowej pt. *„Zasada dostępu stron trzecich w prawie energetycznym Unii Europejskiej i Polski”* (Wydawnictwo Difin, Warszawa 2013), będącej zmodyfikowaną wersją Jego rozprawy doktorskiej (oryginalny tytuł Jego rozprawy doktorskiej to: *„Zasada dostępu stron trzecich w prawie Unii Europejskiej jako warunek konkurencyjnego rynku energii elektrycznej i gazu”*, praca napisana pod kierownictwem promotorskim Pani prof. dr hab. Marii Królikowskiej-Olczak). Napisał trzynaście rozdziałów w monografiach naukowych zbiorowych (wieloautorskich, pod redakcją naukową), z czego trzy przed uzyskaniem stopnia doktora i dziesięć po uzyskaniu stopnia doktora. Rozdziały w monografiach zbiorowych po doktoracie napisał samodzielnie (siedem z nich) lub we współautorstwie (trzy), przy czym jeden z nich został napisany w języku angielskim.

Ponadto Pan dr Michał Krzykowski jest autorem 25 artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych, z czego jeden napisał przed uzyskaniem stopnia doktora, zaś 24 po uzyskaniu stopnia doktora. Artykuły naukowe napisane i opublikowane przez dra Krzykowskiego po doktoracie są zamieszczane w renomowanych czasopismach naukowych polskich i zagranicznych, znajdujących się na dawnych ministerialnych listach czasopism punktowanych oraz w aktualnym wykazie czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych ustalonym przez Ministra Edukacji i Nauki⁵. Na szczególną uwagę zasługuje 6 artykułów naukowych napisanych przez dra Krzykowskiego bądź samodzielnie (samodzielnie napisał jeden taki artykuł) bądź też we współautorstwie (w przypadku 5 artykułów), które zostały napisane w

⁵ Zob. wykaz czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych, stanowiący załącznik do komunikatu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 grudnia 2021 r. w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych – dokumenty te są dostępne na stronie: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/komunikat-ministra-edukacji-i-nauki-z-dnia-1-grudnia-2021-r-w-sprawie-wykazu-czasopism-naukowych-i-recenzowanych-materiałow-z-konferencji-międzynarodowych>.

języku angielskim i opublikowane w czasopismach znajdujących się na liście Journal Citation Reports (JCR). Czasopisma z listy JCR są to najbardziej wpływowe w swoich dyscyplinach naukowych czasopisma naukowe na świecie, posiadające wyliczany algorytmowo wskaźnik wpływu (Impact Factor)⁶ (nazywany niekiedy błędnie – także przez Habilitanta w autoreferacie – wskaźnikiem cytowań; wskaźnik ten mierzy, co najwyżej, cytowalność samych czasopism, a nie poszczególnych publikowanych w nich artykułów lub autorów). Posiadanie przez Pana dra Michała Krzykowskiego artykułów naukowych opublikowanych w takich czasopismach (a konkretnie w następujących czasopismach: „Energy Policy” – 2 artykuły, oba we współautorstwie; „International Journal of Aerospace Engineering” – 1 artykuł we współautorstwie; „Energies” – 2 artykuły, jeden samodzielnie i jeden we współautorstwie; oraz „International Environmental Agreements: Politics, Law and Economics” – 1 artykuł we współautorstwie) jest bardzo dużym osiągnięciem naukowym Habilitanta, świadczącym o Jego dużej dojrzałości naukowej i zdolności do oddziaływania na międzynarodowy obieg myśli naukowej.

Do osiągnięć naukowych Pana dra Michała Krzykowskiego na potrzeby przepisu art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce należy także zaliczyć wystąpienia czy też referaty naukowe wygłoszone na konferencjach naukowych. Tego rodzaju konferencyjne wystąpienia czy też referaty, nawet jeżeli nie są one publikowane (w formie drukowanej lub on-line), poruszają przecież – przynajmniej w swoim założeniu – konkretne zagadnienia naukowe i są opracowywane zgodnie z naukową metodologią, a więc stanowią zasadniczo osiągnięcia naukowe. Przed uzyskaniem stopnia doktora Pan dr Krzykowski miał 3 takie wystąpienia na konferencjach, zaś po uzyskaniu stopnia doktora aż 34, co świadczy o Jego dużej aktywności i pracowitości w tym zakresie.

Generalnie należy stwierdzić, że Pan dr Michał Krzykowski posiada w swoim dorobku bardzo liczne osiągnięcia naukowe, które są formalnie osiągnięciami naukowymi w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w tym posiada On jedno osiągnięcie naukowe wskazane w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a) ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. W dalszej części niniejszej recenzji poddamę te Jego osiągnięcia ocenie pod kątem spełniania ustawowej przesłanki znacznego wkładu w rozwój określonej dyscypliny naukowej.

⁶ Zob. informacje dostępne na stronie: <https://clarivate.com/webofsciencegroup/solutions/journal-citation-reports/>.

III. Osiągnięcia naukowe dra Michała Krzykowskiego jako stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne

Osiągnięcia naukowe Pana dra Michała Krzykowskiego bez żadnej wątpliwości stanowią znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej nauki prawne. Taki kwalifikowany wkład rozwojowy dotyczy wszystkich kategorii Jego osiągnięć naukowych, tzn. monografii naukowych, rozdziałów w monografiach naukowych, artykułów naukowych oraz referatów (wystąpień) na konferencjach naukowych, choć oczywiście stopień tego wkładu poszczególnych z nich, a w ich obrębie indywidualnych pozycji, jest różny. Najbardziej wartościowy wkład do rozwoju nauk prawnych stanowi moim zdaniem monografia naukowa dra Krzykowskiego pt. *„Transgraniczny handel i inwestycje w sektorze energetycznym Unii Europejskiej. Problematyka prawna”*, a także kilka szczególnie cennych merytorycznie artykułów naukowych Jego autorstwa lub współautorstwa.

Wspomniana monografia naukowa dotyczy – jak wynika z jej tytułu, adekwatnego względem całej treści monografii – prawnych zagadnień transgranicznego handlu i inwestycji w sektorze energetycznym UE, przy czym Autor już we wstępie przekonująco wykazuje liczne związki czy też współzależności istniejące pomiędzy obu tymi tytułowymi kategoriami (prawnymi i ekonomicznymi zarazem) (ss. 16-17). Deklarowanym celem monografii jest *„ustalenie, czy obowiązujące regulacje prawne zapewniają swobodny transgraniczny obrót i inwestycje w sektorze energetycznym UE, a także określenie prawnych aspektów determinujących zakres przedmiotowej swobody, tak w wymiarze wewnętrznym, jak i zewnętrznym”* (s. 17). Autor stawia hipotezę, że *„transgraniczny handel i inwestycje stanowią warunek ukończenia budowy jednolitego rynku energetycznego obejmującego rynek energii elektrycznej i gazu ziemnego”* (s. 18), przy czym uznaje w pracy za konieczne *„rozważenie, czy transgraniczny handel i inwestycje wymagają zapewnienia rozwiązań prawnych gwarantujących im pełną swobodę, czy też pozostawienia pewnych obszarów poza sferą regulacji”* (s. 18), zaś w przypadku uznania zasadności istnienia w tym zakresie ograniczeń *„konieczne jest zweryfikowanie, czy są one dopuszczalne, w tym zwłaszcza pozostają proporcjonalne do celów, którym służą, i nie stanowią nadmiernych obciążeń utrudniających utworzenie jednolitego rynku energetycznego”* (s. 18). Wykazaniu tej zasadniczej hipotezy służy postawienie przez Autora kilku bardziej szczegółowych pytań badawczych (ss. 18), na które szuka w swojej pracy odpowiedzi. W zakończeniu dr Krzykowski, odnosząc się do hipotezy sformułowanej we wstępie pracy, stwierdza, że *„nie ma pewności, czy przyjęte rozwiązania prawne dotyczące transgranicznego handlu i inwestycji pozwolą ukończyć*

budowę jednolitego rynku energetycznego” (s. 271). Jego zdaniem „proces ten ma charakter ciągły, a przynajmniej taki, którego perspektywa ukończenia w bieżącej dekadzie może okazać się problematyczna” (s. 272). Interesujące jest przy tym spostrzeżenie, że „Sam jednolity rynek energetyczny natomiast, zarówno w odniesieniu do rynku energii elektrycznej, jak i gazu ziemnego, oparty będzie prawdopodobnie na rynkach regionalnych. Tym samym domniemanie, że powinien on zapewnić wybór dostawcy energii elektrycznej lub gazu ziemnego od dowolnie wybranego dostawcy (na terenie UE), należy w pewnym stopniu zweryfikować” (s. 272).

Formalnie monografia dra Krzykowskiego składa się ze wstępu, czterech rozdziałów merytorycznych (Rozdział I: „*Źródła prawa w zakresie handlu i inwestycji w sektorze energetycznym*”; Rozdział II: „*Relacje zachodzące między prawem Unii Europejskiej a prawem międzynarodowym w obszarze handlu i inwestycji w sektorze energetycznym*”; Rozdział III: „*Połączenia międzysystemowe jako determinanty transgranicznego handlu i inwestycji w sektorze energetycznym*”; Rozdział IV: „*Kodeksy sieci i ich rola w zwiększaniu transgranicznego handlu i inwestycji w sektorze energetycznym*”), zakończenia i rekomendacji, a także pozostałych zwyczajowo występujących w takich pozycjach jednostek redakcyjnych (wykaz skrótów, streszczenie, bibliografia).

Uważam, że scharakteryzowana monografia naukowa dra Michała Krzykowskiego jest bardzo ważną pracą dla rozwoju prawnych analiz dotyczących rynku wewnętrznego UE w dziedzinie energii elektrycznej i gazu ziemnego: tak z uwagi na zakres podjętej problematyki i dogłębną (szczegółową) prowadzonych rozważań, jak też ze względu na uzyskane wyniki i odpowiedzi na postawione hipotezy badawcze, mogące stanowić wartościowy punkt wyjścia do dalszych badań. Jeżeli chodzi o zakres analiz, to wartościowe jest w szczególności rozważenie w omawianej monografii wzajemnych relacji w regulowaniu tych tytułowych kwestii w UE przez prawo unijne oraz ogólne prawo międzynarodowe. Kwestia relacji pomiędzy prawem UE a ogólnym prawem międzynarodowym stanowi zresztą jedno z węzłowych zagadnień konstytucyjnych w UE⁷, a jej rozważenie w odniesieniu do rynku energetycznego jest bardzo ważne nie tylko ze względów teoretycznych czy dogmatyczno-prawnych, ale również ze względów czysto praktycznych, choćby z uwagi na stopień zaangażowania (pożądanego lub nie) inwestorów z państw trzecich w transgraniczny handel i inwestycje infrastrukturalne w unijnym sektorze energetycznym. Interesujące jest też podjęcie

⁷ Z ważniejszych prac na ten temat zob. np. J. Klabbers, *The European Union in International Law*, Paris 2012; *International Law as Law of the European Union*, red. E. Cannizzaro, P. Palchetti, R. A. Wessel, Leiden 2012; J. Odermatt, *International Law and the European Union*, Cambridge 2021.

w ocenianej monografii problematyki połączeń międzysystemowych (w sensie infrastrukturalnym i regulacyjnym) oraz kodeksów sieci, jako swoistych źródeł prawa. W tym względzie pewnym mankamentem monografii jest niekiedy zbyt duża drobiazgowość, z jaką Autor opisuje niektóre instytucje prawne, kosztem pewnych szerszych syntez, choć absolutnie nie oznacza to, że dr Krzykowski takich syntez nie dokonuje. Ponadto wydaje mi się, że zakres przedmiotowy analizowanych instrumentów wspierających inwestycje i handel transgraniczny w sektorze energetycznym UE mógłby być nieco szerszy i obejmować również pewne aspekty finansowe tych zjawisk (choć w pracy jest naturalnie mowa o pomocy publicznej dla inwestycji, np. w odnawialne źródła energii). Można też było poświęcić nieco miejsca ekonomicznej problematyce rynku wewnętrznego i wpływowi koncepcji ekonomicznych na stosowanie unijnego prawa rynku wewnętrznego (economic approach to internal market)⁸ lub ekonomicznym koncepcjom identyfikującym bodźce inwestycyjne jako przesłankom (determinantom) w procesie tworzenia i stosowania prawa UE w zakresie wspierania (ułatwiania) inwestycji w sektorze energetycznym⁹.

Ogólnie wszakże widać, że Autor doskonale orientuje się w opisywanej problematyce i zna wszystkie najnowsze występujące w tym zakresie tendencje i wydarzenia, np. korporacyjne, regulacyjne, legislacyjne (w tym zagadnienia Nowego Zielonego Ładu).

Bardzo cenne dla prawniczej debaty w omawianym zakresie są wszelkie wnioski i samodzielne konkluzje Autora monografii, tak na poziomie zagadnień szczegółowych (w poszczególnych rozdziałach), jak też szerszych uogólnień, dotyczących rynku wewnętrznego UE w sektorze energetycznym czy generalnie unijnej polityki energetycznej i bezpieczeństwa. Wnioski te są szczególnie doniosłe w świetle aktualnych wyzwań ekonomicznych i geostrategicznych UE, związanych z problemami w sektorze energetycznym UE wywołanymi lub spotęgowanymi pandemią COVID-19, wojną na Ukrainie i ogólnie zagrożeniem interesów państw członkowskich UE przez reżim rosyjski i niepożądaną ekspansję rosyjskiego sektora energetycznego w UE czy też cyberzagrożeniami, za które są odpowiedzialne autorytarne reżimy państwowe i grupy przestępcze. W tym zakresie liczne spostrzeżenia dra Krzykowskiego mogą być uznane za pionierskie, przynajmniej w Polsce (zob. np. uwagi na stronach: 172-173, 187, 225-226, 238-239, 271-276).

⁸ Zob. np. J. Pelkmans, *Economic Concept and Meaning of the Internal Market* [w:] J. Pelkmans, M. Chang and D. Hanf (red.), *The EU Internal Market in Comparative Perspective: Economic, Political and Legal Analyses*, Frankfurt 2008, s. 29 i n.

⁹ Tak jak to wcześniej czyniono np. w pracach poświęconych pożądanym inwestycjom w sektorze łączności elektronicznej – zob. np. M. Kuliński, *Regulacje komunikacji elektronicznej w rozwoju społeczeństwa informacyjnego Unii Europejskiej*, Warszawa 2010, s. 43 i n.; S. Piątek,

Wysoko należy ocenić warsztat badawczy zastosowany i wykorzystany w ocenianej monografii. W pracy tej wykorzystano bardzo obszerną literaturę przedmiotu, zagraniczną i polską, orzecznictwo sądowe (w tym TSUE oraz międzynarodowych trybunałów arbitrażowych), liczne akty prawa międzynarodowego, unijnego i krajowego, inne dokumenty publiczne czy też materiały eksperckie lub robocze, a także wzięto pod uwagę konkretne realne wydarzenia i procesy ekonomiczno-techniczno-polityczne zachodzące w sektorze energetycznym, czyniąc tym samym użytek z analiz empirycznych. Zwraca przy tym uwagę bardzo dojrzała narracja naukowa prowadzona w monografii przez dra Krzykowskiego, który liczny i zróżnicowany bazowy materiał źródłowy potrafił w książce przystępnie przedstawić, poddać kontekstowej analizie widocznej i zrozumiałej dla czytelnika w poszczególnych jej elementach oraz wyciągnął konkretne i przejrzyste wnioski, których nawet jeżeli ktoś nie podziela, to – przy założeniu kierowania się rzetelnością naukową – nie może odmówić im logiki oraz merytorycznego oparcia w źródłach i faktach.

Bardzo dużym wkładem dra Michała Krzykowskiego w rozwój dyscypliny nauki prawne są też Jego prace prawno-porównawcze i z zakresu prawa międzynarodowego poświęcone prawnym warunkom (przesłankom) efektywnych inwestycji w sektorze energetycznym, takim jak w szczególności pewność prawa oraz posiadanie uzasadnionych i uprawnionych oczekiwań. Mam tu na myśli artykuł napisany we współautorstwie z M. Mariańskim pt. „*Failure to Ensure Legal Certainty as a Basis for Damage Claims. A Legal and Comparative Analysis*” („*Studia Prawno-Ekonomiczne*” 2018, t. CIX, ss. 73-86) oraz artykuł napisany we współautorstwie z M. Mariańskim i J. Ziętym pt. „*Principle of reasonable and legitimate expectations in international law as a premise for investments in the energy sector*” („*International Environmental Agreements: Politics, Law and Economics*” 2021, nr 21, ss. 75-91). Artykuły te są przykładem tego, jak dr Michał Krzykowski potrafi podejmować absolutnie kluczowe zagadnienia prawne, dotyczące podstawowych zasad prawa jako takiego, czyniąc to z imponującą rzetelnością i skrupulatnością warsztatową i jednocześnie będąc w stanie przekonująco aplikować dobrze znane instytucje prawne do szczególnych warunków istniejących w sektorze energetycznym oraz do występujących tam nowych zjawisk ekonomicznych i regulacyjnych.

Po lekturze prac dra Krzykowskiego nasuwa się zresztą refleksja, że pomimo iż tematyka Jego prac naukowych koncentruje się na zagadnieniach sektora i prawa energetycznego (zidentyfikowałem jedynie cztery Jego prace naukowe nie dotyczące wyraźnie tej właśnie

problematyki)¹⁰, to jednak nie tylko zna On doskonale podstawowe pojęcia prawne i prawnicze oraz instytucje innych gałęzi prawa, ale przede wszystkim prawidłowo wykorzystuje ogólny badawczy warsztat prawniczy, dobrze operuje metodologią badawczą nauk prawnych i przede wszystkim potrafi wyciągać konstruktywne wnioski z ogólnych analiz prawniczych na potrzeby analizowanych przez siebie zagadnień szczegółowych w sektorze energetycznym. Co więcej, Jego rozważania w przedstawionej wyżej monografii habilitacyjnej dotyczące źródeł prawa unijnego i międzynarodowego w unijnym sektorze energetycznym oraz wzajemnych relacji pomiędzy nimi (zob. rozdziały I i II wspomnianej monografii) dowodzą, że nieobce są Mu zainteresowania badawcze sięgające poza energetykę i odnoszące się do podstawowych zagadnień konstytucyjnych UE.

Biorąc pod uwagę te szersze zainteresowania i głębszą wiedzę prawniczą dra Krzykowskiego, za cenny wkład w rozwój nauk prawnych należy uznać te Jego artykuły naukowe, w których aplikuje On pojęcia i instytucje ogólnego prawa konkurencji lub prawa ochrony konsumentów do sektora energetycznego (np. M. Krzykowski, *Nadużywanie pozycji dominującej na polskim rynku energetycznym w świetle wybranego orzecznictwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów*, „Studia Prawnoustrojowe” 2014, nr 24, ss. 127-147; M. Krzykowski, *Nadużywanie pozycji dominującej na rynku gazu ziemnego Unii Europejskiej – analiza na podstawie postępowania przeciwko spółce Gazprom i wybranych spraw*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2015, nr 1, ss. 38-44; M. Krzykowski, *Naruszanie zbiorowych interesów konsumentów na rynku energetycznym w świetle wybranego orzecznictwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów*, „Studia Prawnoustrojowe” 2015, nr 28 ss. 51-71). Prace te pokazują prawo konkurencji i prawo konsumentów w działaniu, rafinują i konkretyzują określone koncepcje wymienionych gałęzi prawa oraz zwrotnie pokazują pewne niedomogi tych obszarów regulacyjnych. Tym samym wpływ dra Krzykowskiego na rozwój doktryny prawnej jest tu obustronny i obejmuje zarówno prawo energetyczne, jak też prawo konkurencji i konsumentów.

Za ważny wkład dra Krzykowskiego w rozwój nauk prawnych uznaję też artykuły, w których stosuje on zasadę solidarności jako zasadę prawa UE w sektorze energetycznym (M. Krzykowski, K. Krzykowska, *Will the European Commission's policy hinder gas supplies to*

¹⁰ F. Losurdo, I. Dileo, M. Siergiejczyk, K. Krzykowska, M. Krzykowski, *Innovation in the ICT Infrastructure as a key factor in enhancing road safety. A multi-sectoral approach* [w:] H. Selvaraj, G. Chmaj, D. Zydek (red.), *25th International conference on systems engineering*, Los Alamitos 2017, ss. 157-162; M. Krzykowski, *Sanctions in Polish competition law*, „Studia Prawnoustrojowe” 2016, nr 32, ss. 59-70; M. Krzykowski, M. Mariański, *Failure to Ensure Legal Certainty as a Basis for Damage Claims. A Legal and Comparative Analysis*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 2018, t. CIX, ss. 73-86; K. Krzykowska, M. Krzykowski, *Forecasting Parameters of Satellite Navigation Signal through Artificial Neural Networks for the Purpose of Civil Aviation*, „International Journal of Aerospace Engineering” 2019, Vol. 2019, ss. 1-11.

Central and Eastern European countries? OPAL case decision, „Energy Policy” 2017, nr 110, ss. 534-541; M. Krzykowski, J. J. Zięty, *Milestone for Energy Solidarity Principle – Implication of the Judgement of the General Court of 10.09.2019 T-883/16*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2021, nr 4, ss. 29-44; M. Krzykowski, J. Zięty, *Exempting new gas infrastructure in the context of the energy solidarity principle*, „Energy Policy” 2021, nr 155, ss. 1-3). Są to rozważania ważne w szczególności dla Polski i jej bezpieczeństwa energetycznego.

Obowiązkiem rzetelnego recenzenta w postępowaniach o awans naukowy jest również wskazanie określonych mankamentów czy też niedomogów w pracy naukowej ocenianej osoby, tym bardziej, że do doskonałości naukowej można co najwyżej dążyć, lecz chyba nie sposób jej w pełni osiągnąć¹¹. W tym względzie muszę zauważyć, że jakkolwiek artykuły naukowe zamieszczane przez dra Krzykowskiego w czasopismach posiadających IF i znajdujących się na prestiżowej liście JCR stanowią Jego poważne osiągnięcie naukowe, to jednak trzeba przyznać, że wybrane przez Niego w tych przypadkach publikatory (czasopisma) nie są czasopismami *stricto* prawniczymi, lecz są raczej czasopismami wielodyscyplinarnymi, dotyczącymi ogólnie zagadnień energetyki, w rozmaitych jej aspektach; artykuły typowo prawnicze są tam zamieszczane bardzo rzadko i wyjątkowo (np. „Energy Policy”, „Energies”). Ponadto cechą tych czasopism jest ogromna ilość publikowanych tam artykułów: w jednym numerze czasopisma „Energies” jest zamieszczanych kilkaset artykułów (nawet ponad 500), w „Energy Policy” kilkadziesiąt, zaś numerów czasopisma w danym roczniku jest 12 („Energy Policy”) lub 24 („Energies”). W przypadku takich publikatorów trudno o prawdziwą elitarność, porównywalną chociażby z najbardziej renomowanymi na świecie czasopismami typowo prawniczymi (choć nieograniczającymi się tylko do prawa, lecz dopuszczającymi też analizy ekonomiczne i politologiczne), zwłaszcza dotyczącymi prawa UE, gdzie w całym roczniku jest publikowanych co najwyżej kilkadziesiąt artykułów i selekcja do publikacji wydaje się tam być bardziej rygorystyczna¹². Powyższa uwaga absolutnie nie ma na celu dyskredytowania wskazanych osiągnięć publikacyjnych dra Krzykowskiego. Bynajmniej – chodzi mi jedynie o pokazanie wyzwań, przed którymi wciąż, jako młody jeszcze naukowiec, stoi. Trzeba zresztą

¹¹ Przy założeniu, że traktuje się ja poważnie, a nie jedynie jako przejaw zaklinania rzeczywistości w nauce – zob. np. W. Włoskiewicz, *Nowomowa pseudometanaukowa? O języku polskiej polityki naukowej*, *Poradnik Językowy* 2019, nr 10, ss. 39-42.

¹² Trwa zresztą wiele miesięcy w odniesieniu do dostarczonego czasopismu artykułu, bo obejmuje oceny czasem kilku recenzentów. Dlatego też bardzo mnie zdziwiło, gdy przeczytałem deklarację na stronie internetowej czasopisma „Energies”, że wydaje ono decyzję o akceptacji artykułu średnio już po trzech dniach: <https://www.mdpi.com/journal/energies>.

przyznać, że w Polsce stosunkowo rzadkie jest, aby młody naukowiec z dyscypliny nauki prawne ubiegający się o nadanie stopnia doktora habilitowanego posiadał w swoim dorobku tyle co dr Michał Krzykowski artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie z listy JCR. To trzeba oczywiście docenić.

W podsumowaniu tej części recenzji stwierdzam jednoznacznie, że osiągnięcia naukowe Pana dra Michała Krzykowskiego stanowią znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne i w tym sensie w pełni odpowiadają wymaganiom z przepisu art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

IV. Spełnianie przez dra Michała Krzykowskiego pozostałych ustawowych przesłanek nadania stopnia doktora habilitowanego

Pan dr Michał Krzykowski spełnia również pozostałe przesłanki ustawowe nadania stopnia doktora habilitowanego określone w art. 219 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, a mianowicie posiada stopień doktora (art. 219 ust. 1 pkt 1 powołanej ustawy) oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej (art. 219 ust. 1 pkt 3 powołanej ustawy).

Stopień doktora Pan Michał Krzykowski uzyskał w dniu 16 listopada 2012 r. na podstawie uchwały Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Wcześniej przedstawił i obronił rozprawę doktorską (pt. „*Zasada dostępu stron trzecich w prawie Unii Europejskiej jako warunek konkurencyjnego rynku energii elektrycznej i gazu*”) oraz złożył wymagane egzaminy – wszystkie te okoliczności poświadczą odpis dyplomu doktora, który przedstawił we wniosku o wszczęcie postępowania i który jest do wglądu.

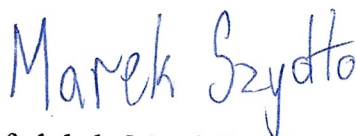
Z kolei o istotnej aktywności naukowej Pana dra Michała Krzykowskiego realizowanej w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej, świadczą chociażby Jego staże naukowe odbyte w toku kariery naukowej. I tak, w listopadzie roku 2014 odbył staż dydaktyczno-naukowy na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Walencji (Hiszpania). W styczniu roku 2015 odbył staż dydaktyczno-naukowy w Centrum Studiów Antymonopolowych i Regulacyjnych (CARS) na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego. Natomiast od kwietnia do lipca roku 2019 odbył staż naukowy jako *visiting fellow* we Florenckiej Szkole Regulacji/Robert Schuman Centre for Advanced Studies przy Europejskim Centrum Uniwersyteckim we Florencji. Ponadto uczestniczył też w

zagranicznych konferencjach naukowych (np. w maju 2017 uczestniczył i miał wystąpienie na międzynarodowych warsztatach ekonomiczno-prawnych na Uniwersytecie Aldo Moro w Bari we Włoszech).

W świetle powyższego Pan dr Michał Krzykowski spełnia wszystkie ustawowe przesłanki nadania stopnia doktora habilitowanego, określone w art. 219 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

V. Konkluzje

Po przeprowadzeniu wymaganej prawem oceny stwierdzam jednoznacznie i bez najmniejszych wątpliwości, że Pan dr Michał Krzykowski, adiunkt w Katedrze Prawa Gospodarczego i Prawa Handlowego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, posiada w swoim dorobku osiągnięcia naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne, w tym posiada jedną monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a) ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. W tym sensie Pan dr Michał Krzykowski spełnia ustawową przesłankę nadania stopnia doktora habilitowanego określoną w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Ponadto Pan dr Michał Krzykowski spełnia pozostałe przesłanki ustawowe nadania stopnia doktora habilitowanego, określone w art. 219 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Prof. dr hab. Marek Szydło

Uniwersytet Wrocławski